

Handlingsplan By- og handelslivsstrategi for Maribo

September 2018

Områdefornyelse Maribo 2015-2020

INDHOLDSFORTEGNELSE

BY- OG HANDELSLIVSSTRATEGI FOR MARIBO	1
Indledning	1
Vision	2
HANDLINGSPLAN	3
Valg af temaer i handlingsplanen	3
Realisering af handlingsplanen	3
Tema: Organisering og samarbejde	4
Tema: Detailhandel - Østergade	5
Tema: Liv på Torvet	8
Tema: Liv på og ved søen	10
Tema: Noget for unge og iværksættere	12
Tema: Markedsføring og events	13
Øvrige ideer og forslag i løbet af processen	15
Bilag 1 – Torsten Bo Jørgensens oplæg på det offentlige møde den 10. april 2018	
Bilag 2 – Rapport fra studieturen til Skælskør og Bogense 3. maj 2018	
Bilag 3 – Deltagerliste workshop 24. maj 2018	

Handlingsplanen er udarbejdet af Torsten Bo Jørgensen fra Strategisk Byudvikling i samarbejde med en arbejdsgruppe nedsat af Udviklingsforum Maribo, Lolland Kommune ved planlægger Jeanette Richard og projektleder Eva Westerholt og på baggrund af bidrag fra alle deltagere i forløbet.

Udviklingsforum Maribo er en følgegruppe til områdefornyelsesprojektet, som du kan læse mere om på www.lolland.dk.

Har du spørgsmål til handlingsplanen, gode forslag til den videre proces, ønsker du at være med i en arbejdsgruppe eller på anden måde at bidrage til udviklingen af Maribo, så kontakt: projektleder Eva Westerholt på tlf.: 54 67 64 09 eller mail: evwe@lolland.dk

BY- OG HANDELSLIVSTRATEGI FOR MARIBO

Indledning

I april-maj 2018 gennemførte Lolland Kommune et forløb om en by- og handelslivsstrategi for Maribo. Der er tale om Pilotprojekt 2 under Områdefornyelsesprojektet for Maribo bymidte, som forløber i perioden 2015-2020.

Pilotprojekt 2 – Optimering af bykernens by- og handelsliv

Et pilotprojekt under bysamarbejdet skal igennem dialog, analysearbejde og mindre 1:1 forsøg udvikle en sammenhængende handlingsplan for udviklingen af by- og handelslivet i byen. Planen skal synliggøre særlige styrkepositioner i handelslivet som udgangspunkt for øget samarbejde mellem handelsdrivende, handelsstandsforening, grundejere, kunder, Business LF og Lolland Kommune.

Processen har bestået af:

Analyse og præsentation 10. april 2018. Torsten Bo Jørgensen fra Strategisk Byudvikling præsenterede en analyse af styrker, muligheder, potentialer og trusler i bymidten på et offentligt møde i Bangs Have, hvor mere end 100 deltog. Torstens oplæg er vedhæftet som bilag.

På samme møde præsenterede studerende fra EASJ (Erhvervsakademi Sjælland) deres kundeanalyse fra bymidten. I deres analyse blev der spurgt til, hvad borgene savner i forhold til bymiljøet. Konklusionen i analysen var, at der blev efterspurgt følgende:

- Flere grønne områder
- Flere aktiviteter
- (Natur)legeplads ved søen
- Markedsføring af bymidten og butikkerne på sociale medier
- Større udvalg i butikkerne

Studietur 3. maj 2018 til Skælskør og Bogense. Studieturen er afrapporteret i en rapport, som er vedhæftet som bilag, hvor også deltagernes indtryk fra de to byer er fastholdt. Der deltog 29 inviterede på studieturen. På hjemturen i bussen besvarede deltagerne et skema om, hvilke tre steder i bymidten der var vigtigst at udvikle, og hvad der skulle ske.

Workshop 24. maj 2018. På en workshop arbejdede deltagerne i seks grupper, på basis af Torstens analyse, deltagernes egne refleksioner under studieturen samt de udfyldte skemaer med "tre vigtige steder i bymidten". Seks temaer var udvalgt på den baggrund. Der deltog 31 inviterede. Deltagerliste til workshoppen er vedhæftet som bilag.

Handlingsplan. På baggrund af forløbet er udarbejdet nedenstående forslag til en handlingsplan.

Afsender på handlingsplanen er bystrategisk rådgiver Torsten Bo Jørgensen. Handlingsplanen er ekspertens forslag til indsatser, der kan styrke by- og handelslivet i Maribo.

Udviklingsforum Maribo vil arbejde videre med forslagene i handlingsplanen og sammen med Lolland Kommune invitere interesserede til at deltage i de i handlingsplanen foreslåede arbejdsgrupper.

Vision

Undervejs i processen har visionen for Maribo, som fremgår af programmet for områdefornyelsesprojektet, været nævnt flere gange. Den bruges tit af Udviklingsforum Maribo og er en aktiv del af fortællingen om, hvad Maribo er og skal være.

Kulturkøbstad Maribo

Maribo er kommunens mest markante bosætningsby og et vigtigt historisk omdrejningspunkt for politiske-, religiøse- og kulturelle bevægelser på Lolland. Maribos tætte historiske bykerne skaber kontrast til søernes udstrakte vidder, der omfavner domkirkebyen fra alle sider. Den aktive handelsby er fast besluttet på at stå ved sin markante rolle som kultur- og oplandsby for Midt- og Østlolland, ved at udvikle nye byrum af høj international kvalitet, øge funktionstætheden i bykernen og styrke sammenhængen mellem by og naturpark.

I kort form kan en ny vision for Maribo lyde sådan:

Kulturkøbstad Maribo

I Maribo er vi stolte af domkirken, historien, søen og vores smukke bymidte. Og vi giver plads til det unge, det nye og det kreative. Alle er velkomne i Maribo.

HANDLINGSPLAN

Handlingsplanen er koncentratet af den gennemførte proces, som beskrevet ovenfor.

Handlingsplanen er opdelt i en række temaer og tilhørende indsatser. Indsatserne er ikke prioriterede.

Valg af temaer i handlingsplanen

Deltagerne i studieturen pegede hver på "tre steder i bymidten i Maribo", hvor der skal ske noget.

Nogle af stederne er ikke medtaget i handlingsplanen, fordi de enten allerede er under realisering, fordi der er lokalplan på vej, eller kommunen ikke har handlemuligheder.

Det drejer sig om:

- Banegårdspladsen (arbejdet er allerede i gang under områdefornyelsesprojektet)
- Jernbanegade (arbejdet er allerede i gang under områdefornyelsesprojektet)
- Historisk rute i form af belægning og skiltning (arbejdsgruppe er allerede i gang under områdefornyelsesprojektet)
- Grandfeldts Gård (nyt lokalplanforslag er på vej)
- Faktabygningen i Vestergade (Lolland Kommune er opmærksom på bygningen, men har ikke handlemuligheder lige nu)

Efter denne frasortering valgtes det at arbejde videre med seks temaer, som beskrevet nærmere nedenfor.

Realisering af handlingsplanen

Lolland Kommune bør påtage sig rollen som dirigenten i orkestret, dvs. som igangsætter og tovholder på indsatserne. For nogle indsatser kan rollen som drivende kraft uddeleres til f.eks. Maribo Handel eller Business LF, men kommunen bør være med i alle grupper.

Denne rolle kan frem mod 2020 overtages af Udviklingsforum Maribo i en glidende proces. De enkelte arbejdsgrupper under handlingsplanen kan blive arbejdsgrupper under Udviklingsforum.

Ikke alle indsatser skal nødvendigvis iværksættes med det samme. Det er godt at starte med nogle lavthængende frugter. Og det kan være godt at vente på, at de rigtige personer dukker op med både lyst og evne til at realisere indsatserne.

Områdefornyelsesprogrammet og de tre tilhørende puljer rummer særlige økonomiske muligheder. Det er en gylden chance for at komme stærkt i gang med at styrke by- og handelslivet i Maribo.

Maribo skal i højere grad end i dag have noget for og med de unge. De unge bør selv pege på, hvad der skal ske hvor i bymidten. Når de unge inddrages, bør det ske i selvstændige grupper, hvor de ikke skal kæmpe med voksne/ældre deltagere om ordet. Erfaringen – også fra denne proces – er, at de ældre ikke lader de unge komme til orde.

Nedenfor er de enkelte indsatser beskrevet. Der er foreslået arbejdsgrupper til de fleste indsatser. Der er peget på nøgleinteressenterne i forhold til hver indsats. Øvrige interessenter kan inviteres med, hvor det er hensigtsmæssigt. Blot er det vigtigt, at enkeltsynspunkter ikke kommer til at dominere over hensynet til gode helhedsløsninger i et område.

Tema: Organisering og samarbejde

Fælles organisering af bymidtens aktører

En fælles organisering af bymidtens aktører kan have stor effekt – at man laver en forening, der arbejder samlet for en positiv udvikling af byen på tværs af handel, erhverv, turisme mv. Der er positive erfaringer i flere byer med dette, f.eks. i Ikast og Nykøbing F.

Input og forslag i løbet af processen:

- Der bør laves én forening á la Vores Nykøbing, dvs. cityforening, erhvervsforening, turistforening mv. slås sammen.
- Strategi- og visionsprocessen, der leder frem til sådan en forening, er vigtig. Alle skal inddrages: Borgere, detailhandel, turisterhvervet, kulturlivet, kommune, gymnasielever etc.
- Der bør ansættes en bykoordinator, der skal stå for eventkoordinering, velkomst til nye butikker/tilflyttere og netværk. Dette sker, når strategiprocesen er gennemført, og man har overblik over den nye forenings opgaver, og hvad bykoordinatoren skal løfte.
- Erhvervsforeningens månedlige morgenmøde i Skælskør er en rigtig god idé.

På workshoppen var der enighed i arbejdsgruppen om, at processen, der førte frem til dannelsen af "Vores Nykøbing" har været meget positiv, og at der med fordel kan gennemføres en lignende proces i Maribo. Thomas Rasmussen fra Business LF har været med til processen i Nykøbing F.

Forslag til det videre arbejde

Der arbejdes videre med en strategi- og visionsproces, der leder frem til dannelsen af en fælles forening. Business LF foreslås at deltage i det videre arbejde.

Bykoordinator

En fastansat bykoordinator kan styrke udviklingen af by- og handelslivet væsentligt. Opgaver vil typisk være at initiere og afvikle events, lave markedsføringsmateriale, koordinere frivillige og foreningers aktiviteter i bymidten, være tovholder på samarbejdsprojekter på tværs af by- og handelslivet mv. Deltagerne oplevede på studieturen Skælskør Bykontor og den fastansatte koordinator dér. Der var efterfølgende både på studieturen og på workshoppen enighed om, at en bykoordinator vil være en god idé.

Forslag til det videre arbejde

Der ansættes en bykoordinator, når strategi- og visionsprocessen er gennemført. Der bør være fokus på at sikre finansiering til denne funktion. Der kan evt. arbejdes efter samme model som i Nakskov, hvor udgiften til bychefen betales i et samarbejde mellem erhvervs- liv, handelsstandsforening og kommune. Men hver by skal finde sin egen model for dette.

Månedligt morgenmøde

I Skælskør har Erhvervsforeningen stor succes med et månedligt morgenmøde sidste torsdag i hver måned kl. 8-9. Mødet afholdes hos medlemmerne på skift. Både virksomheder, detailhandel, foreningsliv mv. deltager, og på mødet fortæller alle, hvilke aktiviteter og events, de er i gang med at planlægge. Mødet har altså primært fokus på by- og handelslivet. Der deltager typisk 50 personer, og mødet opleves som meget givende og værdifuldt.

Forslag til det videre arbejde

Et månedligt morgenmøde afprøves i Maribo. Det kan enten være en eksisterende forening, der tager initiativ – eller det kan vente, indtil den fælles forening er etableret.

Udviklingsforum Maribo besluttede på sit møde den 30. august 2018:

Der var enighed om, at arbejdsgruppen skal i gang nu, og at det i første omgang er Turistforeningen, Håndværker- og Industriforeningen, Maribo Handel og Bevaringsforeningen, der skal med, hvor to fra hver forening inviteres med f.eks. formand og næstformand. Thomas Rasmussen fra BLF har også tilkendegivet, at han vil være med.

Tema: Detailhandel - Østergade

Byer på 5-6000 indbyggere kan med de rigtige greb fastholde et komplet butiksudbud. For byer med væsentlig turisme gælder dette ned til ca. 3000 indbyggere. Det kræver imidlertid, at nogle væsentlige principper iagttages. Det vedrører:

Handelsområder uden for den funktionelle bymidte

Erfaringen viser, at der kun i meget ringe omfang opstår synergi mellem eksterne handelsområder og bymidten. Det er afgørende for en levende bymidte, at detailhandlen koncentrerer sig i den funktionelle bymidte, hvor man nemt kan gå fra den ene butik til den anden.

Placering af dagligvarebutikker

Der er store fordele ved, at dagligvarebutikker ligger i den funktionelle bymidte, dvs. integreret med de øvrige bymidtefunktioner. Her skaber de stort kundeflow, byliv og afledt omsætning i bymidtens udvalgswarebutikker. De understøtter dermed hele by- og handelslivet.

Der er allerede en politisk principbeslutning i Lolland Kommune om, at dagligvarebutikker skal placeres i bymidten i Maribo. Denne bør absolut fastholdes.

Placering af udvalgswarebutikker

Udvalgswarebutikker bør ligge tæt sammen, så der opstår et koncentreret handelsområde. Kunderne lægger vægt på dette. I Maribo kan der i Østergade mellem Lollandscentret og Torvet skabes en særligt intensiv og oplevelsesrig handelsoplevelse. Denne strækning bør derfor prioriteres særligt i forhold til fastholdelse af udvalgswarehandlen i Maribo.

Østergade som styrket handelsgade

Den primære udvalgswarehandel i Maribo er i dag i Vestergade, på Torvet og i Østergade.

Østergade mellem Torvet og Lollandscentret har et særligt potentiale som handelsområde: Gadens bredde og husenes højde skaber fundamentet for en hyggelig og oplevelsesmættet handelsgade. Østergade prioriteres endvidere i det kommende arbejde, da der i områdefornyelsesprojektet er afsat midler til dette område.

Der er stort potentiale i ikke kun at tænke i belægning/byrumsinventar, men at arbejde bredere med en gadeidentitet og arbejde med både skilte, visuel identitet, butiks sammensætning, facebook, events, opholdskvaliteter mv. Belægningen er ikke det vigtigste i udviklingen af en levende hande!sgade. Det er vigtigt at arbejde balanceret med en hel række indsatser, hvis man vil have effekt for pengene i udviklingen af en hande!sgade.

I Silkeborg har kommunens erhvervsafdeling gennemført et vellykket projekt i Tværgade, hvor ejere og lejere er blevet engageret i udviklingen af gaden. Det har ledt frem til en fælles gadeidentitet med visuel identitet, byrumsmøbler, events mv. og som noget meget vigtigt: at gadens aktører nu selv driver udviklingen af gaden. Projektet viser, at man med den rette proces kan skabe synergi og fællesskab i en gade med en sammensat ejerkreds.

Input og forslag i løbet af processen:

- Skab udtryk og liv
- En tråd igennem byen i forhold til belægning og parkering
- Etablering af et mødested á la Salonen i Skælskør (f.eks. udvikling af Blå Kors til en salon)
- Den nye lokalplan skal laves rigtigt og håndhæves i praksis. Kommunen skal stå fast på kravene: Markiser, farver, nej tak til beboelse i stueetagen etc.
- Integrere grunden foran Lollandscentret, som er ejet af Lollands Centret, med det øvrige bymiljø. Her kan man skabe legeplads og aktivitetsmuligheder
- Skab sammenhæng mellem Østergade og Vestergade, så det opleves som et sammenhængende handelsstrøg
- Øer, chikaner, opholdsrum som mulige elementer i indretningen af gaden
- Aktivere tomme butikker, f.eks. café, butik med lokale produkter, arbejdende værksteder
- Butikker må gerne blive mere indbydende at se på, f.eks. ved at stille pæne varer udenfor.
- Facader/belægning/beplantning
- Ensartet belægning fra facade til facade
- Nyt inventar, flere bænke og blomster
- Lave et sted med plads til at sidde og drikke en kop kaffe ude, evt. ved indgang til Netto
- Samle og centrere butikslivet i Østergade mellem Netto og Torvet
- Gør det tydeligt, at det er gågade

Forslag til hurtige succeser:

- Blomster placeres i gadebilledet
- Blå Kors laver café i lokalet

Forslag til det videre arbejde

Østergade udvikles med en bred vifte af indsatser, der styrker oplevelsesintensiteten og opholdskvaliteterne i gaden inden for en række områder:

- Udhængsskilte, A-skilte, vinterbelysning, byrumsinventar, opholdsøer med bænke/grønt, belægning mv.
- Logo/visuel identitet, facebook og eventprogram, der understøtter fælles gadeidentitet.
- Der kan ligeledes med fordel arbejdes med facader og butiksindretning.

Gadens rum disponeres hensigtsmæssigt med fokus på at invitere til ophold og langsom færdsel. Samtidig er det vigtigt, at der er plads til gadevarer fra butikkerne, da en god gadeudstilling skaber 20-25 % af den daglige omsætning i en tøjbutik.

Forslag til arbejdsgruppe

Det anbefales, at der gennemføres en proces for ejere og lejere i Østergade for at skabe bevidsthed om en fælles gadeidentitet og ejerskab til den videre udvikling af gaden. Dette koordineres tæt med Områdefornyelsen. Både Lolland Kommune og Business LF bør deltage i processen.

Det anbefales at spørge EASJ, om de kan bidrage med kunde- og butiksinterviews i forlængelse af deres værdifulde kundeundersøgelse i Maribo bymidte.

Udviklingsforum Maribo besluttede på sit møde den 30. august 2018:

Der er kommet henvendelse fra Gågadeinitiativet, som er butiksindehaverne fra den del af Østergade, der ligger mellem Torvet og Mellemgade, og som er rigtig gågade. De vil gerne være med til at udvikle Østergade.

Der var enighed om at nedsætte en arbejdsgruppe nu og om at gruppen skal arbejde med hele Østergade – ikke kun den del der er gågade.

Til arbejdsgruppen inviteres alle ejendommejerere og butiksindehavere i Østergade. Derudover inviteres en repræsentant fra Maribo Handel og Thomas Rasmussen fra BLF.

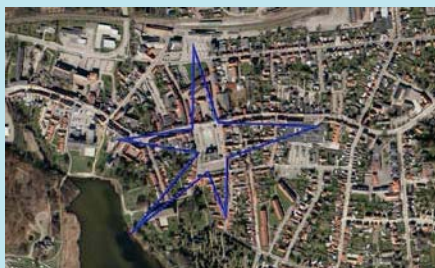
Tema: Liv på Torvet

Torvet er byens hjerte. Hvis der kommer mere liv her, har det en god effekt på hele bymidten. Pladsen er i dag stor og åben.

Input og forslag i løbet af processen:

- Permanente borde/bænke og ny belægning mellem træerne
- Bylegeplads på Torvet. Lige ved Kaj Munk statuen. Der er intet for børnene i dag
- Ny belægning i baner/felter som ved Domkirken, så man kan komme til med kørestol
- Forsøgsprojekt med mobile møbler for bl.a. at tiltrække unge
- Løfte gadebelægningen, så gade og torv bliver i niveau
- Digitale infotavler ved blomsterbedene på Torvet, sammentænkes med Naturlandets App
- Plads til udlejningscykler bag det gamle rådhus – også ladestander og plads til elcykler
- Underholdning i form af sjove møbler til at sidde/lege på
- Torvet gøres mere levende med møbler, der kan flyttes, f.eks. blomsterkasser med en bæk på siden og på hjul (Som på Torvet i Nykøbing F.)
- Konditori/cafe/spisested med udeservering f.eks. i den gamle EDB-forretning
- Læ, overdækning, siddepladser, underholdning
- Uformelt opholdsrum med fokus på børn og unge
- Det gamle rådhus trænger til en kærlig hånd. Skal males – også muren bagved
- E-sport på storskærm f.eks. FIFA, hvor børn og voksne kan spille mod hinanden
- Torvet skal være indbydende at opholde sig på - pausetid med kvalitet
- Torvet bruges onsdag og lørdag af bl.a. torvehandlen, hvilket fortsat bør være muligt
- Torvet er et godt og naturligt midtpunkt på stjernen i Maribo

Forslag til det videre arbejde

Det anbefales at gå videre med ideerne til udvikling af Torvet. Der kan startes med lavthængende frugter som mobile møbler samt borde og bænke placeret under træerne.

Lolland Kommune peger på, at en legeplads ved Kaj Munk statuen vil være en god placering pga. den beskyttede placering op ad en mur. Det anbefales at gå videre med ideen.

Torvet er et godt sted at koncentrere en del af de events, der holdes i Maribo.

Forslag til arbejdsgruppe

Kommunen er den naturlige tovholder i en arbejdsgruppe om udvikling af Torvet. Business LF bør deltage samt repræsentanter for detailhandel, turisme, handicapråd og de unge. De unge bør inddrages i eget spor for at sikre, at de kommer til orde.

Udviklingsforum Maribo besluttede på sit møde den 30. august 2018:

En vigtig arbejdsgruppe. Der skal være en strategi for Torvet, som er centrum i byen.

Der sker rigtigt meget på Torvet allerede, Maribo Handel står for en stor del af det.

Man kan godt starte med nogle midlertidige møbler.

Gruppen igangsættes på et senere tidspunkt, hvor bl.a. torvehandlerne, grundejerne og de unge skal være med.

Tema: Liv på og ved søen

Maribos beliggenhed med søen helt ind i bymidten er et stort aktiv. Målet bør være at skabe et samspil imellem en bymidte med kultur og historie på den ene side – og masser af aktiviteter ved søen på den anden side. Med gode og indbydende forbindelser imellem de to.

Input og forslag i løbet af processen:

- Skabe aktiviteter langs søen i hele bredden
- Naturlegeplads med "naturformer og -farver", bænke, boldspil og store brætspil på jorden (f.eks. tre på stribe) – lav et lille skur, hvor brikkerne bliver låst inde for natten af hotellet
- Opholdsmøbler til picnic ved ruin og stiforbindelsen til kajakklub
- Tovflåde ved naturlegeplads (Knuthenborg har stor succes med en kort trækbane)
- Affaldssortering ved knudepunkter/stop. Bæredygtighed er miljøvenligt og hipt hos unge!
- Sauna og omklædningsfaciliteter ved kajakklub – så bliver det helårsagtigt
- Indramning af strand med træramme ved kajakklub
- Lav en event ud af det, hver gang der tilføres noget nyt, succeser skal fortælles
- Naturlegeplads til børn i alle aldre – med fancy bænke
- Sølegeplads med hængebroer, svævebane, store bolde man kan løbe i hen over vandet
- Overdækket picnic-plads til grupper på 10-20 personer f.eks. ved Frilandsmuseet
- Søbad
- Vand tæt på sand – eller omvendt. Cafemiljø, bar, bål/grill, beachvolley.
- Unge-opholdssted – tage på stranden
- Klatring i trætoppene ved Bangs Have
- Cafe eller seværdighed ved Bangs Have – det vil trække flere til
- Området ved Klosterkirken: masser af historie, der kan formidles

Forslag til tre hurtige succeser:

- Legeplads ved hotel
- Opholdsmøbler ved domkirke
- Styrke forbindelse mellem kajakklub og domkirke med inventar

Forslag til det videre arbejde

Det anbefales at starte med

- Bænke, boldspil og store brætspil på jorden
- En naturlegeplads ved hotellet, da dette er en oplagt placering.
- Indramning af stranden ved kajakklubben.

Derefter prioriteres øvrige tiltag. Der er forskellige fredningshensyn, som skal iagttages omkring søen.

Forslag til arbejdsgruppe

Lolland Kommune bør være tovholder. Inddragelse af de unge bør have høj prioritet, da de er en væsentlig målgruppe for aktiviteterne ved søen. Kajakklubben, Hotel Søpark, Bangs Have, campingpladsen og øvrige aktører med aktiviteter ned til søen skal med.

Udviklingsforum Maribo besluttede på sit møde den 30. august 2018:

Der er planer om et borgermøde om friluftslivet i Maribo i løbet af vinteren. Nedsættelse af en evt. arbejdsgruppe udsættes derfor, indtil der har været holdt borgermøde.

Tema: Noget for unge og iværksættere

Der er ikke meget for de unge i Maribo i dag. Samtidig mangler der et iværksætermiljø. Der kan vise sig at være synergi imellem de to projekter, men det kan også være, at de bedst realiseres hver for sig.

Input og forslag i løbet af processen:

- Bygningen kaldet "Stalden" ved gymnasiet bliver snart ledig og kan omdannes til ungehus
- Maribo Gymnasium vil i skoleåret 2018/19 arrangere en fællestime, hvor alle 400 elever spørges om deres ønsker til udviklingen af Maribo. Rektor opfordrede til, at Udviklingsforum Maribo kommer og kvalificerer de unges ideer
- Det er vigtigt, at de unge oplever, at det har en effekt, når man indkalder dem. Rektor foreslog, at man på forhånd allokere f.eks. 30.000 kr. til virkeliggørelse af de unges forslag.
- En af de fire store tomme bygninger: Faktabygningen, Grandfeldts Gård, Warming eller Elektronikbutikken kan omdannes til et "åbent offentligt rum", hvor det er muligt at blive inspireret af hinanden, iværksætte uden bureaukrati á la Salonen og KIT i Skælskør, og samtidig et attraktivt rum for unge, så der holdes på dem og skabes et byliv

Forslag til fire hurtige succeser:

- Samle grupper
- Lytte
- Hurtigt arrangement
- Der skal ske noget

Ungehus

Der mangler et sted i bymidten, som er de unges eget. Et sted, hvor de selv skaber aktiviteterne, og hvor de også har råd til at være – hvor en kop kaffe ikke koster 30 kr.

I processen blev henvist til Café Birken i Birkerød, som drives af de unge selv og har givet de unge et sted at være i bymidten. Der findes forskellige projekter af denne type.

Maribo Gymnasium får snart frigjort bygningen "Stalden" og vil gerne indgå i en dialog med kommunen om at indrette den til et ungehus.

Forslag til det videre arbejde

Der indledes dialog med Maribo Gymnasium om "Stalden" som muligt ungehus. Væsentlige spørgsmål at afklare til være: Hvilke aktiviteter kan det rumme/ikke rumme, hvad vil det koste at indrette det, hvad vil det koste at drifte det? Er beliggenheden optimal?

Det anbefales at gå åbent til processen, så et muligt udfald også kan være, at et ungehus vil ligge bedre et andet sted i bymidten.

Det anbefales at støtte den allerede etablerede unge- og kulturhusgruppe.

Iværksætterhus

Der er allerede gang i en proces, hvor lokale ildsjæle arbejder for etablering af et iværksætterhus under overskriften "Fællesskaberne".

Forslag til det videre arbejde

Det anbefales at understøtte det igangværende arbejde, da lokale drivkræfter er en stor styrke i et projekt som dette.

Udviklingsforum Maribo besluttede på sit møde den 30. august 2018:

Kommunens sektor for Kultur og Fritid er allerede godt i gang med en proces med den gruppe af unge, der ønsker et ungehus. Der er også noget på vej omkring iværksættere, som bl.a. Jonas Kaspersen arbejder med.

Der var enighed om, at der ikke er behov for at nedsætte en arbejdsgruppe.

Tema: Markedsføring og events

Events giver folk en anledning til at komme til bymidten. Samtidig er det et område, hvor bymidter kan differentiere sig positivt fra indkøbscentre, hvis de laver spændende og anderledes events. Events bidrager samtidig til branding og markedsføring af byen.

I Bogense har de Rosenfestivalen, som nu har eksisteret i 10 år og tiltrækker 35.000 besøgende hvert år. Den er et eksempel på en event med stor rækkevidde og betydelig brandingeffekt. Også Skælskør har store events som Keramikfestival.

Input og forslag i løbet af processen:

- Der var enighed om Maribos brand som Kulturkøbstad
- Birgitta Festival
- Fælles markedsføring via bychef
- Opplytning af byen
- Erhvervsforening med morgenmøder
- Central formidling af aktiviteter via Torvet
- Binde aktiviteter sammen (vi har så mange)
- Kunstnerfestival
- Sti hele vejen rundt om søen (tæt ved bredden)
- Bryllupsby
- Vi skal huske at fortælle om alt det, vi kan (og ikke gøre det modsatte)
- Kaj Munk festival i samarbejde med Vedersø i Jylland: Teater, litteratur, musik, film
- Arbejde sammen om events, som man f.eks. gjorde på Banegårdspladsen til jubilæet.

Forslag til tre hurtige succeser:

- Arbejdende værksteder
- Maribo Søwalk: (løb på gangsti hele vejen rundt om søen)
- Uge 42: Eventuge i Maribo også for de unge.

Forslag til det videre arbejde

Det anbefales at arbejde hen mod et årligt eventprogram opdelt events med

- Events med national appel
- Events med regional appel
- Events med lokal appel

Samt

- Noget for alle grupper (unge, børnefamilier, voksne/ældre)
- Noget, der tager udgangspunkt i Maribos DNA
- Der skal ske noget hele året

I forhold til noget, der udtrykker Maribos DNA, foreslog deltagerne i workshoppen bl.a. en Birgitta-festival.

Der er i øvrigt mange forskellige måder at organisere event-området på. Der kan ikke peges på én rigtig. Hver by må finde den model, der passer bedst.

Det anbefales som første step at lave en oversigt over de nuværende events i byen, deres målgruppe, tidsmæssige placering over året samt placering i byen. Dermed bliver det tydeligt, hvor der er huller, der kan fyldes ud efter tema, målgrupper, tid og sted. Herefter kan der prioriteres midler og kræfter til at styrke indsatsen.

Forslag til arbejdsgruppe

Maribo Handel, Business LF og Lolland Kommune bør som minimum være medlemmer af en arbejdsgruppe, men også turistaktører og kulturlivet bør inddrages. Det er dog især i forhold til opfindelse og afvikling af nye events, at det brede aktørfelt skal på banen.

Udviklingsforum Maribo besluttede på sit møde den 30. august 2018:

Der er allerede mange events, så det handler om at koordinere det der sker. En svær opgave, som vi alle prøver. Det er ikke så enkelt, da området der skal koordineres er stort. Der var enighed om, at der ikke er basis for at nedsætte en arbejdsgruppe.

Øvrige ideer og forslag i løbet af processen

Som nævnt under afsnittet om udvælgelse af temaer var der en række input og forslag der ikke blev arbejdet videre med. De er listet op her nedenfor, så de kan medtages i de allerede etablerede arbejdsgrupper under områdefornyelsesprojektet eller tages med i andre sammenhænge.

Input og forslag i løbet af processen:

- Byen skal udvikles for borgerne – ikke primært for turisterne
- Wayfinding med spor gennem byen, en rute folk kan følge rundt i byen. F.eks. historiske ruter gennem byen, som binder den sammen
- Fokus på Lilletorv og miljøet omkring Grandfeldts Gård
- Noget for dem der bor i byen – mountainbikebane, løbestier med lys på
- Lav noget med de unge i stedet for at gøre det for dem
- Tænk kultur ind i byen, gavlmaleri i Brande og Give er fyldt med skulpturer
- Tænk i aktiviteter af midlertidig karakter og sæsonbetonet
- Et sjovt indslag i byen kunne være at anvende strandkorber, som de har på tyske strande
- Rydde Lilletorv for biler og gøre plads til udeservering og opholdsplads
- Gå all ind og få lavet en samlet plan for hele Maribo som omhandler at gøre hele byen til en sammenhæng, natur, sport, handel og turisme
- Grandfeldts Gård rives ned og lave nyt handelsmiljø evt. outletcenter
- Grandfeldts Gård kunne blive foreningshus/B&B/kunstnereaser/cafemiljø/turistkontor
- Styrke forbindelse ml. Torvet og Domkirken, åbne op ved at fjerne hegn ind mod kirkegård
- Styrk forbindelser mellem centrum og resten af byen
- Det gamle Warming åbnes op til Vestergade
- Nedrivning af huse i Jernbanegade og etablering af parkeringspladser
- Jernbanegade skal være "lækker", så man får lyst til at gå fra station til Torvet
- Åen som åbent miljø, pop-up butikker, lettere tilgængelig og indbydende, stier
- Åbning af baghuset (P-Hattens ejendom) med kunsthåndværk, arbejdende værksteder
- Dagligvarebutik i bymidten (P-Hattens grund)
- Bylegeplads i Jernbanegade
- Skattejagt i form af infotavler og sjove ting om Maribo by og noget sjovt for børnene måske med en fortæller via en app man kan scanne med QR-koder eller lign.

Faktabygningen i Vestergade:

- Riv bygningen ned og lav et grønt område med park/legeplads
- Borgerservice midt i byen, så folk igen kommer til byen
- Rives ned og nytænkes genopført i gadens stil
- Rives ned og lav parkeringspladser
- Dagligvarebutik (evt. samarbejde ml. flere supermarkeder)
- Basketbane, skateboard bane eller noget andet for familier med børn

Banegårdspladsen:

- Samarbejde hele pladsen rundt
- Forny Banegårdspladsen, da det er det sted man først kommer til som gæst
- Der mangler et sted man kan få noget at spise imens man venter på toget
- Åbning ind til Folketidendes gård
- Nørregadeteatret åbne udadtil med cafe
- Ny funktion til udnyttelse af stationsbygningen så den ikke forfalder, f.eks. foreningshus.
- Bygningerne på pladsen må gerne se lidt sjovere ud
- Flere siddepladser
- Omdan stationsbygning med hjælp fra street artists sammen med områdets institutioner

Hvordan skal Maribo udvikle sig?

Aftenens program:

- **Velkomst**
v/Lars Stuckert, Udviklingsforum Maribo
- **Udvikling af Maribos handelsliv**
v/Torsten Bo Jørgensen fra Strategisk Byudvikling
- **Pause med sandwich**
- **By- og handelslivet i Maribo. BLF kan styrke driften i din butik**
v/ledende fra EASJ og foretningschef Thomas Rasmussen fra BLF
- **Debat**
- **Tak for i aften**

Projektleder Eva Westerholt Lolland: ewwe@lolland.dk

1

Maribo – by- og handelslivsstrategi

10/4 2018

Torsten Bo Jørgensen
Bystrategisk rådgiver

2

Erfaring og kompetencer

- Bystrategisk rådgiver og specialist i bymidteudvikling
- 2008-12 Byrejsen.dk
- 2013-2017 COWI
- 2018 - Strategisk Byudvikling
- Detailhandelsanalyser
- By- og handelslivsstrategier
- Udviklingsprocesser
- Bog 2016: Butikker og byliv
- ormand for Kunstnerlavet KIT, Skælskør
- ormand for Skælskør Bykontor

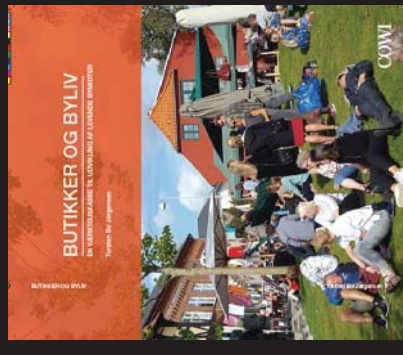
3

Butikker og byliv – en værktøjskasse til udvikling af levende bymidter

- hvordan fastholder og udvikler man butikslivet i danske bymidter?
- Konkrete succes historier
- 12 indsatsområder
- 160 sider A4, nov. 2016

Central pointe:

- Brug hele værktøjskassen – prioritér de indsatser, der giver effekt
- Ex: Granit i gågaden eller hjælp til generationsskifte?
- Butikslivet fortsat en væsentlig bylivsdriver og skaber oplevelser

Bogen fås stadig kontakt mig ved interesse

4

Processen i overblik

- Analyse og oplæg 10/4
- Studietur 3/5
- Workshop 24/5
- Resultat:
 - andlingsplan med indsatser og tovholdere
 - Skærpet vision for Maribo

5

Tendenser

1. orbrugerne holder på pengene
2. E-handlen vokser
3. lere kædebutikker – byerne bliver mere ens
4. Butikscentrene vinder frem
5. Bymidterne mister omsætning til deres egen periferi

6

Tendenser

6. Borgerne er blevet mere mobile
7. Bymidterne bliver mere blandede – afeer etc. vinder frem
8. 5000-6000 indbyggere nok til en levende bymidte med butikker
9. Turistbyer: 3000 indbyggere nok til en dagligvareforsyning har nok aldrig været bedre
10. Byer med samme udgangspunkt klarer sig meget forskelligt

7

Virkemidler i en by- og handelslivsstrategi

- > En koncentreret og tilgængelig bymidte
- > Opholdskvaliteter og bymiljø
- > Events og aktiviteter i byen
- > Butiksudbuddet
- > Efterspørgslen
- > Den enkelte handlendes kompetencer
- > Samarbejde – om markedsføring, åbningstider mv.

8

Maribo – analyse

- > forberedelse: Dialog med Lolland Kommune, Business LF, læsning af notater mv.
- > 7,5 timer i Maribo
- > Besigtigelse/analyse
- > Undervejs talt med
 - > 6 detailhandlere
 - > 1 cafe
 - > Turistinformation

9

Maribo - intro

- By med kultur og historie
- Domkirken og Maribosøerne
- andel: Lollandscenter – Østergade – Vestergade
- Potentiale i turismen
- Bryllupsby
- ”Der er intet for børn og unge i byen”
- Byrummene skal invitere mere

10

vordan kan butikslivet udvikles og fremtidssikres?

STRATEGI FOR MARIBOS BUTIKSLIV

11

Lollandscentret

- Lollandscentret stærkt
- Victoria har udvidet
- od p-adgang
- Bog & Ide: ”Da vi flyttede herop, tredoblede vi vores omsætning”
- **Anbefaling:**
 - Fastholdes som det stærke nkerpunkt i bymidten*
 - Dagligvarebutikker generelt i ymidten ikke udenfor*

12

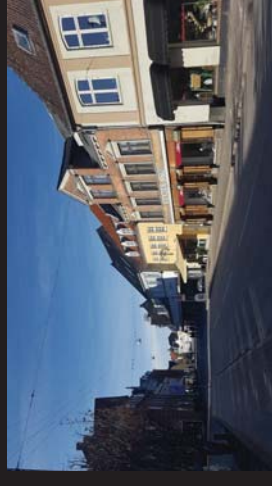
Østergade

- Gode dimensioner - potentiale for hyggelig gade, der inviterer til ophold
- Ejendomme i svingende stand; lidt kedeligt bymiljø
- Blandt butiksudbud:
 - allier, strikketøj
 - Optikere mv.
 - Tomme butikker og meget lavt niveau af genbrug
- "Jeg savner, at gaden er *gøgademiljø* – og at bilerne kommer væk"
- **Anbefaling:**
 - *Stryk opholdsaktiviteterne*
 - *Skab en stærk gadeidentitet (håndværk, design, gallerier, møbelposter, oplevelser/nichepræg)*
 - Der skal være meget at fortælle om efter et besøg i Østergade!

13

Vestergade

- Ejendomme i svingende stand
- aktagrunden falder i øjnene
- Sværere at skabe hyggelig gade her end i Østergade
- Potentiale for webbutikker? Børnetøjisbutik glad for beliggenheden.
- Der er offentlige p-pladser ved Maribo Søpark - men er folk klar over det?
- **Anbefaling:**
 - ortsat mulighed for butikker her, men fokuser kræfterne på udvikling af Østergade
 - Webbutikker som strategi her?
 - Tydeliggøre p-mulighederne
 - Børn- og ungehus eller bibliotek på aktagrunden?

14

vad gør andre byer?

INSPIRATION TIL UDVIKLING AF BUTIKSLIVET

adeidentitet: Jægersborggade, Kbh. – fra rockergade til oplevelsesmekka

- > År 2000: Gaden ramponeret
- > 2001-2007: Områdefornyelse
- > AB-Jæger ejer næsten hele gaden
- > Aktiv erhvervsstrategi
- > Kunsthåndværk, iværksættere, nichebutikker, ingen kæder
- > ælles butiksskifte, ingen markiser
- > Krav til åbningstider
- > Venteliste, ingen tomme lejemål, sund økonomi (husleje: 1.100 kr/kvm)
- > En destination i byen

15

16

Gadeidentitet: Tværgade i Silkeborg

- Silkeborg Kommunes Erhvervsafdeling 2016-
- Pilotprojekt om udvikling af gadeidentiteter
- Tværgade - mest ejerledede butikker med kvalitet, nichepræg mv.
- 2,1 med fra starten, siden kom alle 30 med
- ornmål: Styrket identitet, ejerskab, fælles gadepræg, som kan markedsføres

Sådan gjorde man:

1. interviews med butikker og kunder om oplevelsen af gaden
2. 3 udviklingsmøder, hvor butikkerne fandt fælles fodslag om identitet/DNA
3. Byrumsmøbler, facebook-side, visuel identitet, videoer fra gaden/butikkerne, nye events, der passer til gaden identitet

17

adeidentitet: Tværgade i Silkeborg

Organisering:

- Selvstændig forening dannet
- ntegreres evt. som gadeudvalg under Handel Silkeborg.

inansiering:

- ver butik betaler 3000 kr./år for at være med
- Kommunen medfinansierer 1:1 t.o.m. 2018: herefter skal man finde ny, permanent model

Resultater:

- Der er kommet helt nyt ejerskab i gaden.
- Byrumsmøbler, facebook, gadeidentitet, events etc.
- Butikkerne tager ansvar for gaden udvikling.
- Kunderne reagerer positivt på den nye gade.
- Der er ikke lavet nulpunktsmålinger

18

Aktivering af tomme butikslokaler:

Dannenberg (8900 indbyggere – 100 km øst for Hamburg)

- 2002: Områdefornyelse gennemført
- Problem: 22 tomme butikslokaler
- Kommunen ansætter citymanager til erhvervsudvikling i bymidten
- 1. opgave: aktivering af lokalerne
- Laver aftale med alle grundejere: 1. års leje = 1 euro pr. kvm./måned
- Derefter stigning til markedsleje
- Alle butikker bliver aktiveret på 9 mdr. – ingen tomme butikker siden
- Citymanageren er aktiv hele tiden: masser af projekter:....

19

Aktiv udvikling af bymidstens butiksliv:

Dannenberg – kommunal citymanager siden 2002

Tovholder på bl.a. disse projekter:

- Butik med lokalt kunsthåndværk mv. drevet af producenter (2005-)
- Turistinformation om Dannenberg i Hamburg (2008-)
- Lokal torvehal (2014-)
- Bymidte-app (2014-)
- Medlemsfinansieret Markedstørringsforening ALMA (2010-), 1.60.000 euro/år
- ar formidlet 41 uddannelsespladser i bymidstens butikker og øvrige erhverv
- ar hjulpet 5 generationsskifter til at lykkes
- Og meget mere!

20

Købmandsgården i Skælskør: oreningsdrevet butik med kunsthåndværk

- > alleri/butik med kunsthåndværk fra hele Danmark – siden 1996
- > Non-profit erhvervsdrivende forening, a. 30 medlemmer
- > En af de spændende og stemningsfulde butikker i bymidten
- > Åbent 11-17 tirsdag-fredag og 10-13 lørdag året rundt
- > Købmandsgården deler lokaler med Skælskør Bykontor

21

Det helt konkrete potentiale

ET KONDITORI PÅ TORVET

22

Et konditori på Torvet i Maribo?

- EDB-butikken lukker
- Sydvendt beliggenhed
- Bog & Ide-ejeres forslag: Cafe á la La Glace (jeg er enig!)
- De vil gerne hjælpe en kommende ejer med rådgivning
- Bageren har DK's bedste brød – oplagt samarbejdspartner
- Opstartskapital kan evt. skaffes via crowdfunding

23

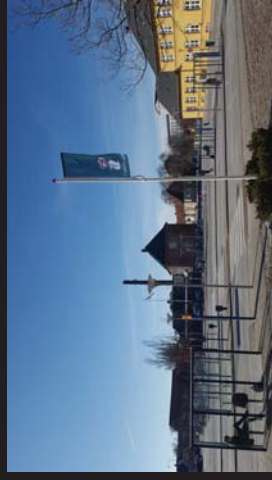
vordan får vi folk til at blive længere og bruge byen mere?

OPHOLDSKVALITETER I BYMIDTEN

24

Opholdskvaliteterne

- Byrummene ”uprogrammerede” – hvilke byrum skal bruges til hvad?
- ernbaneplassen stor og åben
- Torvet – onsdagsmarkedet har fået fat – men ellers lidt tomt
- Domkirken/Maribosøerne/ Kirkestræde mv.: attraktivt

25

Opholdskvaliteterne

- *Anbefalinger:*
 1. Tænk brugergruppe og funktion igennem for de enkelte byrum gør dem indbydende og nemme at bruge
 2. Legeplads ved søen med kano- og kajakudlejning, vandcykler
 3. Byrumsudstyr behøver ikke være dyrt de lavtængende frugter

26

Pavillon i høj kvalitet (Torvet i Roskilde)

27

Lege- og opholdspark for alle aldre (Hamburg)

28

Sjove bænke – inspiration til Torvet

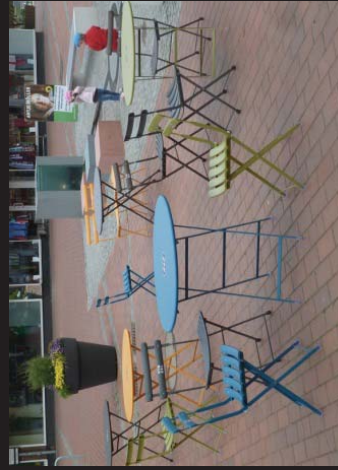
29

Legemøbler til børnene

30

Løse stole og gratis wifi

31

Blomsterkrukker skaber sammenhæng

32

Levende facader

33

Levende facader

34

NOGET FOR DE UNGE

Et sted for de unge?

> vor kan de unge være i bymidten?

Cafe Birken i Birkerød:

- > Et sted for de unge i bymidten, hvor de kan hænge ud om eftermiddagen/aftenen
- > Kaffen koster 5 kr.
- > Etableret 2015 som forisøg – blev populært og er nu forlænget
- > De unge savnede et mødested i bymidten, hvor de kunne hænge ud efter skole, drikke kaffe, lave lektier, spille musik etc.
- > Drives af de unge selv med tilskud fra kommunen

35

36

Udnyt jeres egen DNA og historie

FORTÆL OM BYENS HISTORIE OG DNA

37

Synliggør historien

- har en spændende historie
- ortæl den og fold den ud
- *Der er 16 A3-standere på ej med punktnedslag i yens historie – godt!*
- "Kloster- og domkirkebyen Maribo" – appel til kvalitetsturister (tyskerne)
- nspiration fra Hildesheim:

38

ildesheim – historien fortælles...

39

Svendborg – indbydende hæfte

- > Et opdateret hæfte om Maribo
- > Målrettet 80% turister, 20% tilflyttere
- > "Disse 8 steder skal du opleve, hvis du har 1 dag i Maribo..."
- > Skab så meget, at det ikke kan opleves på 1 dag
- > Kunst, design, historie...
- > https://info-online.dk/Svendborg_2017_DK/W/L/

40

”Latinerkvarteret” i Svendborg

- > Latinerkvarteret” – en rute
- > 8 butikker, gallerier, spisesteder mv.
- > olderen præsenterer det hele
- > Svendborg-identiteten fremhæves: ”Citta-Slow-certificerede”
- > ver butik betaler mindre ca. 1500 kr. om året for at være med
- > Der trykkes 10.000 stk om året
- > Turisterne tager imod flyeren med stor interesse

41

42

Den oplagte mulighed

MARIBO SOM BRYLLUPSBY

Maribo som bryllupsby - I har alt, hvad der skal til!

- > Domkirken – sikre en ramme om et bryllup!
- > Istorien – klosterbyen Maribo
- > Charrerende bymidte
- > Maribosøerne med Anemonen – fotolocation
- > I lere hoteller – inkl. Danmarks bedste i Bandholm
- > Danmarks bedste bager!
- > Skrådder/systue Linda Poulsen (”Hos Poulsen”)
- > Ærø har ca. 4000 bryllupper om året
- > eres beliggenhed er bedre ift. både Tyskland og Københavnsområdet

43

Bryllupsbyen Maribo...

44

Bryllups-øen Ærø

Ærø er hele Danmarks Bryllups-Ø. Romantisk idyl er at finde overalt, luften er fuld af amoriner og mange vælger at sige 'JA' til hinanden på den smukke lille ø midt i Det Sydfynske Øhav.

Besøg du Ærø udenfor højsæson, kan du være næsten sikker på at møde forelskede par i gadebilledet, på restauranter, på hoteller.

Måske er du så heldig at være vidne til et romantisk øjeblik, hvor brud og gom bliver viet i naturen, i fyrtårnet, ombord på et skib eller måske i et strandhus.

Måske ser du et nytligt par blive kært rundt i hestevogn eller veteranbil igennem de idylliske gader.

Ærø Kommune

Bryllupsarrangører

Fotografer

Hvordan skaber vi mere byliv og tiltrækker flere gæster udefra?

EVENTS – SMÅ SOM STORE

Events

- Tænk i nationale / regionale / lokale events
- Noget, der spiller på jeres DNA og historie
- Et "folkemøde" til Maribo? Historiens folkemøde fx?
- januar/februar/marts er tit stille måneder hvad skal der ske dér?
- Er det nemt at få overblik over, hvad der skal i Maribo i dag/denne uge?
- Shuttlebus fra Lalandia?
- Konkrete forslag til børnefamilien / kulturturisten: 1/2-1 dag i Maribo

STRATEGIEN

amiliefestival Skælskør

- En festival, der samler mange mindre begivenheder
- 3 uger i sommerferien
- deen: Vi har ikke ét fyrtårn, men hvis vi lægger alt det, vi har sammen, er det godt nok meget
- Stor interesse fra turisterne
- Skælskør Bykontor er tovholder
- Siden 2015

Matadordag i Skælskør 2017 var første gang...

49

ORGANISERING OG SAMARBEJDE

50

Skælskør Bykontor

- > Siden 1/9 2014
- > information til turister og tilflyttere
- > Salg af billetter til koncerter, turbåd mv.
- > Tovholder på events
- > Koordinator på mange ting i byen
- > 1 fastansat koordinator 30-40 t/uge
- > Kommunal støtte 260.000 kr./år
- > Organiseret som I/S
- > En af "udviklingsmotorerne" i byen

51

Skælskør – Erhvervsforeningens månedsmøde

- Den sidste torsdag i hver måned kl. 8-9
- Op til 60 deltagere
- Efter en time ved alle, hvad de andre har gang i
- Synergi, samarbejde, koordinering, energi...

52

SWOT / sammenfatning

<p>Styrker Domkirken og historien Maribosøerne Bymiljøet Autenticitet og DNA Lollandscentret</p>	<p>Svagheder Tomme butikker akta-grunden Svingende butiks- og facadekvalitet i Østergade/ Vestergade nitet for børn og unge Byrummene inviterer ikke nok til ophold Torvet lidt tomt historien fortæles for lidt</p>
<p>Potentialer Udvikling af Østergade med stærk gadeidentitet Bryllupsby Konditori Synliggøre historie/kultur mere Satse mere på turisme Events – og et folkemøde? Mere for børn og unge i bymidten Aktivere byrummene</p>	<p>Trusler Maribo taber som handelsby, hvis den ikke får turismen med or ringe investeringer i ejendommene betyder faldende attraktivitet i byen Muligheder gribes ikke, fordi der mangler ressourcer til at drive projekterne frem</p>

53

Tak for jeres opmærksomhed

Torsten Bo Jørgensen
 4160 4028
torstenbojorgensen@gmail.com

54

Deltagerne lytter interesserede til Gitte Nurup og Cecilie Dige, der fortæller om at være medlemmer af Kunstnerlavet KIT i Skælskør. (Foto: JP Foto)

Rapport fra studieturen til Skælskør og Bogense 3/5 2018

Baggrund: By- og handelslivsstrategi for Maribo

I foråret 2018 arbejdes der med en by- og handelslivsstrategi for Maribo bymidte. Processen hænger sammen med og er finansieret af Områdefornyelsen for Maribo, og den tilrettelægges i samarbejde med Udviklingsforum for Maribo.

Processen omfatter

- En analyse af potentialer i Maribo bymidte (præsenteret på borgermøde 10/4)
- En studietur til Skælskør og Bogense (3/5 – for inviterede)
- En workshop (24/5 – for inviterede), hvor der arbejdes med en handlingsplan for bymidtens by- og handelsliv.

Studieturen – derfor valget af Skælskør og Bogense

Formålet med studieturen var at hente inspiration til udviklingen af Maribo bymidte. Skælskør (6500 indbyggere) og Bogense (3800 indbyggere) var valgt som byer, der kunne inspirere pga. den dynamiske udvikling i begge byer. Der deltog 29 i studieturen – se deltagerliste bagest i rapporten. Hele processen er tilrettelagt af Torsten Bo Jørgensen, Strategisk Byudvikling, der også har skrevet denne rapport.

Skælskør

Skælskør var egen kommune indtil 2007, hvor den indgik i Slagelse Kommune. Byen mistede på få år både rådhuset, politistationen og højskolen (konkurs i 2005). Skælskør har ikke haft eget gymnasium. Togforbindelsen blev nedlagt i 1950. Afstanden til København er lige præcis for lang til, at daglig pendling i længden er attraktivt. Store virksomheder i byen er bryggeriet Harboe, fødevarebrandet Bähncke (ejet af Orkla) samt medicinalvirksomheden Viminco.

Byens styrker er dens store by- og bygningsmæssige kvaliteter, den smukke beliggenhed med Nor, havn og fjord i direkte kontakt i bymidten; en nystandsats hovedgade og en udbredt ildsjælekultur, som har ført til dannelsen af Kunstnerlavet KIT (2010-), Skælskør Bykontor (2014-) samt Salonen (2017-). Erhvervsforeningen er meget aktiv, foreningslivet sprudler, og flere årlige events trækker mange tusinde mennesker til.

Salonen – oplæg ved Jan Hanzen

Gruppen havde under besøget base i Salonen 4K: Kunst, Kjoler, Kaf e og Kiksekager Salonen ligger midt på Skælskørs hovedgade Algade.

an Hanzen fortalte levende om Salonen og de mange aktiviteter

Salonen er startet for 1 år siden af beklædningsdesigner Mia Hofmann, som er medlem af byens kunstnerlav KIT. Da lokalet under hendes skrædderi blev ledigt, besluttede hun at starte et "kulturelt væksthus".

Stedet er blevet byens udvidede dagligstue og rummer en lang række forskellige aktiviteter, fx:

- Cafe med kaf e og kiksekage
- Brugskunst-butik – alt i rummet er til salg

- Månedens kunstner
- Fællesspisning hver 14. Dag. Der deltager op til 45 hver gang. Maden leveres af den socialøkonomiske cafe Backstage, som ligger lige ved siden af.
- Flyvende filosofiske fredage: Filsof en Jørgen Rasmussen holder oplæg.
- Samtalesaloner og andre foredrag
- ntimkoncerter
- "Spil din favoritplade"
- Mødelokale (som under Maribo-gruppens besøg)
- Workshops og undervisning for børn

Brugergruppen er meget bred: 15-20 årige til unge koncerter; børn til børneworkshops; de 40+ årige til filosofiske fredage. Til fællesspisning kommer både folk med og uden børn.

Økonomi og organisering

Der er aftalt trappeleje med udlejer, således at lejen stiger over tre år, og betaling af depositum er også fordelt over to år. LAG har ydet støtte til etablering af stedet.

Stedet er organiseret som forening og er meget afhængigt af frivillig arbejdskraft. Der er overvejende frivillig entre til arrangementerne. Man medbringer selv øl/vin og betaler 25 kr. for at leje et glas. Sodavand kan købes på stedet. Salonen har hverken alkoholbevilling eller køle- og køkkenforhold til egentlig cafedrift.

<https://www.facebook.com/salonen4xk/>

Formiddagens input diskuteres over frokosten

Erhvervsforeningen – oplæg ved Pia Kimer Jakobsen

Pia Kimer Jakobsen er direktør i Sparekassen Sjælland, som målrettet satser på lokal tilstedeværelse i mange mindre byer og løbende udvider filialnettet og engagerer sig lokalt. Dette harmonerer godt med, at Pia er en særdeles aktiv formand i Skælskør Erhvervsforening.

Pia blev formand for 3-4 år siden. Mange selvstændige butiksejere syntes dengang, at prisen var for høj. Man besluttede derfor at sætte kontingentet ned til 2000 kr. om året (laveste sats), med betalingen fordelt over 4 kvartaler. Kontingentindtægter er nu på ca. 300.000 kr/år. Erhvervsforeningen får et årligt driftstilskud på 75.000 kr. fra Slagelse Kommune.

”Medlemsfremgangen har siden været på 40%. Det betyder, at vi rammer 200 medlemmer i 2018, hvilket er meget for en by af Skælskørs størrelse”, fortalte Pia. Erhvervsforeningen samler alle aktører i byen, også foreninger og industrivirksomheder. Selv en sportsbutik fra Slagelse har fornylig meldt sig ind.

Erhvervsforeningens morgenmøder

Erhvervsforeningen holder morgenmøde kl. 8-9 sidste torsdag i hver måned. Møderne er meget velbesøgte, typisk kommer der 50-60 medlemmer. Møderne har ingen dagsorden, man fortæller på skift, hvad man er i gang med, og efter en time er der udvekslet viden på tværs af alle byens aktører. Pressen er med hver gang. Slagelse Erhvervscenter kommer også hver gang. Visit Vestsjælland begynder at deltage nu, det er der også branding i for dem.

De lave takster gav medlemsfremgangen. Morgenmøderne giver synergien. Det er vigtigt at have en god medlemsfolder, hvor fordelene ved medlemskab er listet op. Alle events fremgår af den flyer, som vi får trykt nu. Vores medlemmer er med i alle eventsne. Medlemmerne tager ejerskab til de enkelte events – det er ikke bestyrelsen, der står med det hele alene.

<https://www.skef.dk/om-foreningen>

Efterskole/højskole/gymnasium i Skælskør

Torsten fortalte om visionen for efterskole/højskole/gymnasium i Skælskør med profillinjer i kunst og vandsport. Ideen er en institution i stil med Skolerne i Oure – Sport og Performance. De har demonstreret, at man kan etablere en dynamisk uddannelsesinstitution også uden for vækstområderne. Projektet vil styrke Skælskør på flere måder: der mangler noget for og med de unge i byen, ligesom flere arbejdspladser vil være en stor styrke. Visionen er, at projektet skal være etableret om 10 år. Fase 1 er kurser i de rammer, vi har i dag. Der startes op til sommer med kunstkurser i uge 35 på Villa Fjordhøj, en kursusejendom i bymidten.

Algade – Skælskørs stilfulde hovedgade. Tv. ses Bykontoret.

Renovering af Algade. Algade er renoveret fra ultimo 2011 til september 2014. Det kostede 13 mio. kr., heraf 12 mio. kr. til udførelse og 1 mio. kr. til planlægning. Der var udfordringer efter 1. fase, fordi bærelaget under fortovet ikke var lavet til kørende trafik. Derfor måtte stenene tages op igen og lægges på skinner, så de ligger stabilt. Samme metode er anvendt i 2. fase. De eksisterende træer blev bevaret og suppleret med nye, og Skælskør-lampen er bevaret for at understrege købstadspræget.

Der er forskellige ting, der ikke fungerer optimalt i gaderummet:

- Begrænsede muligheder for gadeudstilling pga. kommunalt regulativ. Det betyder, at gaden fremstår noget tom, og butikkerne mister meget omsætning: For en tøjbutik med en pæn gadeudstilling gælder, at 25% af omsætningen relaterer sig direkte til gadeudstillingen.
- Cykler kører på fortovet pga. brostensfelterne i belægningen
- Der har skullet efterfuges meget i belægningerne
- Begrænsede muligheder for ophold i gaden (bænke fx)

Bymidtegruppen. Den rummer repræsentanter for Byrådet, forvaltningen og lokale aktører i Skælskør om udvikling af bymidten. Gruppen holder møde to til fem gange om året efter behov. Referater ligger på kommunens hjemmeside, så alle kan følge med.

"Formålet med Skælskør Bymidtegruppe er at arbejde for en fastholdelse og udlægning af arkitektoniske og bevaringsmæssige fortrin, samt at arbejde for udvikling af turisme og kulturtilbud omkring gågader og havn." Signe fortalte, at man både drøfter julebelysning, skiltning, trafikafvikling – og også større udviklingsprojekter på Algade. Se mere her: <https://www.slagelse.dk/tag-del/bymidtegrupper/bymidtegruppe-skaelskoer>

Daglig leder af Skælskør Bykontor Ditte Hvas fortalte om Bykontorets mange funktioner. Metha Molsted fortalte om Købmandsgården. De to deler lokaler, hvilket skaber god synergi.

Skælskør Bykontor

Da Visit Vestsjælland pr. 1/1 2014 lagde strategien om og ikke længere ville støtte et bemandet turistkontor i Skælskør, tog ildsjælene i en række lokale foreninger (erhverv, turisme mv.) fat. Man syntes det var synd, hvis turisterne ikke skulle have en personlig rådgivning.

Det blev starten til Skælskør Bykontor, som åbnede 1/9 2014 og er en selvstændig forening, der ligeledes har til huse i Købmandsgården. Bykontoret har åbent ca. 35 timer om ugen, informerer turister, hjælper foreninger, hjælper med mange koordineringsopgaver bl.a. ift. de store årlige events Keramikfestival, Drengerøvsaften, Familiefestivalen mv. Bykontoret er et afgørende kontaktpunkt for turister, ildsjæle, tilflyttere mv. – og med sine smukke lokaler og udstilling og salg af kunsthåndværk et af de attraktive steder i bymidten. Slagelse Kommune giver 260.000 kr. i årligt tilskud, som bl.a. går til aflønning af en daglig leder på 30 timer.

<https://skonne-skaelskor.dk/>

Galleri Købmandsgården

Galleri Købmandsgården er et galleri og en butik med kunsthåndværk af høj kvalitet. Galleriet har eksisteret siden 1996 og drives af en non-profit erhvervsdrivende forening med ca. 30 aktive medlemmer. Takket være deres frivillige arbejdskraft er foreningen økonomisk bæredygtig. Den modtager ikke kommunal støtte, men generer indtægter fra kommission på det solgte kunsthåndværk (50% af salgsprisen).

Købmandsgården er organiseret i fire faste arbejdsgrupper: Butiksgruppe, Udstillingsgruppe, Administrationsgruppe og PR-gruppe. Herudover er der en nødhjælpsgruppe og ad hoc-grupper efter behov. På årets fire stormøder aftales periodens vagter i butikken, og alt vedrørende Købmandsgårdens aktiviteter drøftes og besluttet.

<http://www.koebmandsgaarden.dk/>

Cecilie Dige og Gitte Nurup fortalte om livet som medlemmer af T

unstnerlavet KIT. Siden 2010 har man arbejdet målrettet på at få professionelle kunstnere og designere til at bosætte sig i Skælskør, bl.a. ved at støtte indretning af atelierer/værksteder, heraf nogle i tomme butikslokaler.

Fra 2010-2013 modtog projektet EU-støtte, og siden er det videreført med et årligt tilskud fra Slagelse Kommune på pt. 400.000 kr, som bruges til aflønning af en koordinator på 20 timer/uge, drift af sekretariat, markedsføringsaktiviteter mv. Der er nu 17 aktive kunstnere med i KIT. De indgår på mange måder i byens liv – med arbejdende værksteder i bymidten, butikker med keramik, som undervisere i Skælskør Skoles kunstattalentklasse, som undervisere i billedskolen, med events i den årlige Familiefestival og meget mere. Kunstnerne sætter pris på fællesskabet med hinanden og holder bl.a. et fælles fyraftensmøde hver måned.

Cecilie Dige fortalte om fordelene ved KIT: Man er ikke alene, og man fylder mere, når man er medlem af et fællesskab. Cecilie flyttede til Skælskør for 7 år siden pga. KIT og genoptog efter flytningen keramikerehvervet, efter at det havde ligget stille i mange år. Hun opgav det i sin tid, fordi hun savnede kolleger. I de mellemliggende år arbejdede hun som lærer.

KIT fungerer som en ramme, hvor man selv bestemmer, med hvem og hvor meget man vil samarbejde. Keramikere er dem, der bruger hinanden mest. Cecilie Dige og Gitte Nurup har fundet sammen i et godt fagligt fællesskab og både skaber keramik og driver butik sammen nu under navnet Keramikmakkerne.

<https://www.facebook.com/keramikmakkerne/?fref=mentions>

Deltagerne refleksioner efter besøget i Skælskør

Undervejs i bussen blev deltagerne interviewet om de indtryk, de tog med fra Skælskør. Nedenfor er kommentarerne samlet tematisk.

Frivil ighed og samarbejde

- Lav husleje og frivillighed som væsentligt fundament under projekterne. Det er ikke nok, at vi som kommune giver projektstøtte.
- Der er kommunal støtte til mange projekter i Skælskør
- Ildsjælene – initiativer skal opstå nedefra for at have en bæredygtighed.
- Samarbejde – man ser ikke hinanden som konkurrenter i Skælskør
- Alt er kommunalt støttet i Skælskør. Det er tydeligvis vigtigt, at kommunen forstår værdien af foreningslivet
- Der skal nok være en person, der står for at koordinere imellem de forskellige netværk (á la bychef)
- Imponeret over antallet af ildsjæle. Det virker, som om der er mange ift. byens størrelse.
- En ildsjælepris – måske skulle vi også have det. Tydelig anerkendelse af ildsjælene.
- Byen bærer præg af de mange frivillige
- Frivillige butikker skaber ingen arbejdspladser
- Meget stærk samarbejdskultur
- Sammenholdet i byen på tværs af alle aktører – imponerende
- Bykontor og bykoordinator – det skal vi også have
- De var alle sammen usandsynligt gode til at samarbejde

Erhvervsforeningen

- Maribo har mange foreninger – handel, håndværk/industri etc. Vi har brug for en paraplyorganisation, der samler dem. Ligesom erhvervsforeningen i Skælskør.
- Erhvervsforeningens spiseseddel – hvor alle kan få deres arrangement markedsført.
- Vores foreninger er for fragmenterede i dag – men hvis de spiller sammen og har en lønnet tovholder, kan man kopiere succesen fra Skælskør
- Erhvervsforeningens månedsmøde – rigtig godt. Kontingentet meget lavt.
- Erhvervsforeningens månedsmøder rigtig god ide – synergi og videndeling på tværs af hele byen

- God kontingentstruktur i Erhvervsforeningen, hvor øvrige erhverv og personlige medlemskaber også er med.
- Private medlemskaber til Erhvervsforeningen – genial ide
- Gartneriet Spirens A5 kort kunne være inspiration til eventoversigt, som knune ligge i butikkerne.
- Erhvervsforeningens morgenmøder er en genial ide
- Vi skal bare have de morgenmøder!

Bykontoret

- Et bykontor ville højne kvaliteten. Man burde samle handelsstandsforening, turistforening mv. i én forening og så have arbejdsgrupper og et Bykontor, som er omdrejningspunkt for dem alle.
- Ildsjælene afgørende for at del udvikling man ser i Skælskør – og her er Bykontoret vist vigtigt ift. at understøtte
- Imponerende, at de kombinerer Galleri Købmandsgården med turistinformation.
- Maribos turistkontor er for usynligt – Bykontoret er fint forbillede.
- Kombination af funktioner er inspirerende – fx Salonen med cafe og Bykontoret med øbmandsgården
- oordineret indsats generelt
- Vi har brug for en koordinator. Det kan være katalysatoren for at få tingene startet op.
- Maribo Kunstforening – kunne være vores udgave af Salonen. Oplagt. Vi har godt placerede baggårde i Maribo.
- Bykontor – smart kombination med koordinator. Det har vi også behov for.

Salonen

- Salonen – kunne den inspirere til udvikling af Granfeldtsgård eller til den gamle stationsbygning i Maribo?
- Granfeldtsgård – kunne blive lige som Salonen: ufoplightende etc.
- Salonen var et rigtig godt sted – man kan bare sætte sig ind og være der
- Salonen inspirerende – men det kræver, at der er nogen, der vil det.
- Salonen – vi har brug for et lignende sted.
- Samarbejde med socialøkonomiske virksomheder – positivt. Enormt potentiale i socialøkonomiske virksomheder på Lolland
- Salonen inspirerende ift. at lave et unge/studiemiljø i Maribo. De unge går igennem byen fra gymnasiet og så kører de hjem igen.
- Salonen spændende. Kreativ løsnigner på, at man ikke har alkoholbevilling. Kan vi skabe et sted, hvor det er nemmere at prøve ting af ?

unst og kultur

- unsterne er noget originalt. Det er godt.
- Kulturen som driver i udviklingen af Skælskør. Vigtigt at huske også i en kommunalpolitisk virkelighed. Kulturen er ikke bare flødeskum
- Dybt imponerende med et Kunstnerlav, men kan vi kopiere fx Keramikfestivalen i Maribo? Hvis ikke, hvad kan vi så?
- Kunstnerlavet KIT. Det DNA kunne vi godt bruge i Maribo. Vi har mange foreninger og ildsjæle.

- Netværk – evnen til at få butikslejemål i gang på den gode måde. Måske vi også har behov for forening, der fungerer som mellemmand lige som KIT.
- Kultur kan ikke betale sig – der skal økonomi til for at få frivilligheden til at blomstre.
- kunstnerne i Maribo er mindre synlige end i Skælskør
- kunstnerne – spændende koncept med fælles forening

okal stolthed

- Stoltheden er det eneste, der adskiller Maribo og Skælskør. Vi taler vores by for meget ned.
- Alle oplægsholdere var meget glade og stolte af byen. Vi kan selv øve os i at tale vores by op.
- Kulturen, positivitet, stolthed omkring det, personerne viste frem. De solgte virkelig deres eget budskab og det om den levedygtige købstad godt. Det handlede meget om sammenhold.
- Næsten alle de mennesker, vi mødte, var tilflyttere. Det er tankevækkende.
- "Hvis alle bakker op om en sag, så lykkes det også" – den holdning kan vi godt tage med til Maribo.
- Entusiasmen
- Mange af ildsjælene var tilflyttere – tankevækkende
- Skælskør er "min by" – folk har et personligt ejerforhold til byen. Positivt.

Algade og bymiljøet

- Dyre belægnings, man har valgt i Algade. Flotte, men ikke helt funktionelle.
- Det ser ud til, at der er en stram skiltepolitik
- imponeret over den flotte hovedgade
- usene holdt i pæn stand – imponerende
- Godt, at man havde prioriteret midlerne til Algade og ikke havde spredt det over hele byen
- Imponeret over den flotte belægning i Algade – men funktionaliteten var dårlig
- Belægningen i Algade – flot

Potentialer i Maribo

- Wayfinding med spor igennem byen – det har de i Singapore. Lav en rute, folk kan følge rundt i byen. Vi har mange historiske steder i Maribo.
- Håndværk og drejeri – vi har det på Frilandsmuseet, det kunne vi godt trække op i byen.
- Stort kajakpotentiale i Maribo
- En del af facaderne i Østergade trænger til et løft. Vi har endda en partnerskabspulje (50:50) i Maribo.
- Vi er konservative i Maribo, vi er lidt tunge i det. Vi er en akademikerby.
- Flexboligordningen kan være en af vejene frem for os.
- Vi skal inddrage gymnasiet mere – oplagte projektsamarbejder

Bogense

Efter besøget i Skælskør fortsatte gruppen til Bogense, som er administrativ hovedby i Nordfyns Kommune. Der 29.600 indbyggere i hele kommunen, heraf 3800 i Bogense. Bogense ligger 32 km fra Odense, 33 km fra Middelfart og 40 km fra Fredericia. Morten Andersen har været borgmester siden 2010. Byrådet har 25 medlemmer.

Borgmester Morten Andersen gav en fin introduktion til byen, som er gengivet herunder.

Borgmester Morten Andersen (V) – intro til Bogense

”Byen har gennemgået en stor omvæltning. Vi havde meget produktion og industri; sygehus, slagteri, garveri, skibsværft samt Fiona såmaskinefabrik, som lukkede i 2013. Dermed stod 32.000 kvm. grund tomme i centrum af Bogense.

Vi har som målsætning, at byens gamle kendetegn skal bevares. Vi har været meget restriktive omkring en bevarende lokalplan og også taget de nødvendige skænderier med dem, der ville bruge forkerte sprosser/vinduer/døre etc. Det er noget, folk udefra virkelig lægger mærke til i dag. Og dermed har vi fastholdt charmen.

Men vi vil ikke være Korsbæk. Byen skal også kunne udvikle sig – også handelslivet. Men de store træse neonskilte har vi stort set været foruden, og vi prøver at komme dem til livs igen.

Vi har været bevidste om, at vi ikke kan altting. Men det vi gør, det gør vi ordentligt. Der bliver sagt nej til nogle ting. Vi har lavet et søbad i høj kvalitet. Det har kostet adskillige millioner mere, end en billig løsning ville have kostet. Det skal være flot også om mange år.

Vi har fra kommunen et rigtig godt samarbejde med handelsstandsforeningen. Nogen synes, de fylder meget omkring byrådsbordet, men det gør os ikke noget. Vi skal have aktørerne fra handelslivet med helt inde i maskinrummet.

Der har været mange ønsker til Fionagrunden: Dagligvarebutikker, seniorbofællesskaber etc. Løsningen er blevet opdeling i 14 byhuse og – på resten af grunden – en rammelokalplan, hvor vi lader det være op til potentielle investorer, hvad der skal bygges. Det har været svært at sælge området i første omgang, og derfor har vi nu sat prisen ned.

Bogense har i dag rykket sig markant ift. for 20 år siden. Vi besluttede, at vi vil leve af turismen og satsede mere på den. Derfor fik vi anlagt endnu en campingplads og anlagt Fyns største marina samt opført flere feriehuse. 500.000 turistovernatninger på Nordfyn.

Vi ligger ca. 30 km fra Odense og Middelfart, og det gør det nemmere for os at holde på butikkerne end Søndersø/Otterup, som er større, men ligger tættere på Odense/Middelfart..

Formand for Handelsstandsforeningen Per Maegaard

Per Maegaard driver guldsmedebutik i Bogense og har været formand for handelsstandsforeningen siden 2002. Foreningen er 135 år gammel og modtager 100.000 kr. om året i støtte fra Nordfyns Kommune. Per understregede igen og igen, hvor vigtigt det er med økonomisk opbakning fra kommunen til de foreninger, der arbejder for udvikling af byen. "I skal tage fat i borgmesteren og sige: "Vi har brug for hjælp, inden vi dør"".

Per beskrev herefter udvikling af en attraktiv bymidte siden 1990'erne:

I 1990'erne blev der bl.a. lavet Ribe-lamper og nye belægninger i bymidten.

I 2000'erne blev der lavet en omdømmeprocess med eksterne konsulenter, fokusgrupper, arbejdsgrupper mv. Analysen viste, at Bogense var kendt for tre ting:

1. Tøj fra Bilka
2. Gummistøvler
3. idt for meget øl

Sammenligningen med Kerteminde var sigende: Hvis Kerteminde var en bil, var det en sportsvogn, mens Bogense var en Skoda. Og det var dengang, Skoda var et kikset mærke.

Det blev herefter besluttet at arbejde målrettet på at ændre Bogenses image. Der skulle fokus på *den gode historie om Bogense*, og man anvendte både radiospots og TV-reklamer. Samtidig besluttede man at satse benhårdt på kvalitetsevents med appel til ugeblade og TV. 11 personer gik sammen om at starte Rosenfestivalen, i de første år uden nogen form for kommunal støtte. I dag får man 250.000 kr. og er en fast del af Nordfyns kommunes brandingstrategi.

Per fortalte, hvordan han i tredjeåret havde mødt borgmesteren på gaden, som blot havde kigget ned i jorden, rystet på hovedet og sagt "Nej, nej, nej!" – ingen kommunal støtte til Rosenfestivalen. Historien illustrerede, at kan være meget udmattende at trække en positiv udvikling i gang som ildsjæl og vente på kommunal opbakning.

Bymidten er i dag velfungerende og attraktiv. Der er et godt udvalg af specialbutikker, og om sommeren er der 20 spisesteder i Bogense. Der er både femstjernet hotel, trestjernet hotel, 240 ferielejligheder, og en golfbane. Butikkerne har åbent hver søndag i juli. Erhvervsforening og turistforening blev lagt sammen til Nordfyns Erhverv og Turisme (NEET), hvilket har givet et fantastisk løft – ikke mindst takket være direktør Per Olsesen.

Julebelysning blev udskiftet til vinterbelysning i 2017 – forestillende istapper – som kan hænge hele vinteren fra november til februar. Det har været godt. Kommunen betalte det hele.

"Det er et held for os, at vi har ligget ved siden af udviklingen" – underforstået, at der ikke har været mange store byggeprojekter i bymidten og et pres fra investorer for at bygge nyt.

Faglig koordinator på bygge- og anlægsprojekter Poul Jørgensen, Nordfyns Kommune

Poul Jørgensen fra Nordfyns Kommune fortalte, at kommune har ca. 100 mio kr. om året i anlægsbudget. Anlægsprocesserne planlægges i dialog med handelsstandsforeningen, så deres vigtigste måneder ikke rammes.

"I Østergade er fortovene udvidet, så der bliver plads til udeservering. Samtidig kører vi et toårigt forsøg efter ønske fra handelsstandsforeningen, hvor vi ensretter Østergade for at skabe mere flow.

Store blomsterkrukker måtte nogle steder fjernes igen, da de fyldte for meget. Vi vil gerne have blomster ind i byen og skabe byrumsmiljø.

Den bevarende lokalplan er vigtig: Vinduer skal være i træ, ikke i aluminium eller plastik. Mht. skiltning kunne vi godt slå meget hårdere ned, end vi gør. Vi har hjemmel til det i skilteregulativet."

Portåbningerne fremhæves ved, at der bruges en anden belægning end fortovsbelægningen.

Byrumsinventar i høj kvalitet

Skiltning

Havneindløbet – bygningerne er fra midt i 00'erne. På modsat side bag bygningerne ligger Bogenses attraktive søbad fra 2016.

Billede af Bogense Søbad taget i maj 2016, umiddelbart omkring indvielsen. Materialerne er i høj kvalitet.

ulturhuset Støberiet – indehaver Finn Gramvad

Indehaver Finn Gramvad fortalte om Kulturhuset Støberiet, der blev indviet i 2017. Der er tale om to tidligere produktionshaller med plads til hhv. 450 og 850 personer. Siden indvielsen har der været vinsmagning, linedance og en masse andre aktiviteter.

”Der havde været meget snak om et kulturhus, men der skete ikke så meget, og så gjorde jeg noget. Jeg har gjort det af lyst. Det var noget frygtligt lort, vi købte. Det var et gammelt plastikstøberi, vi købte. Nyt tag etc. Vores problem som privat arrangør er, at vi ingen støtte får fra kommunen. Det er svært.

Hallen er fra 1942. Jeg vil gerne have sat vinger og tårne på bygningerne, som de var oprindelig. Det kan blive en stor attraktion. Det er vigtigt at bevare de originale kulturmiljøer på havnene. Folk har taget fantastisk imod huset.”

ette Kærgaard – salgschef Nordfyns Erhverv

Nordfyns Rosenfestival er blevet et turismæssigt fyrtårn. Fra 3000 gæster i 2007 til 40.000 gæster i 2017. Altid den første weekend i august. Roserne har autentisk fundament: 3-4 mindre rosegartnere uden for Bogense igennem generationer. I dag er der 2 tilbage. 80% af danske roser produceres her.

Det startede med, at der kom 2000 gæster til et arrangement lavet af et af gartnerierne. Vi var imponerede. Vi flyttede eventen ind til byen og accelererede den.

Vi kom i gang uden penge: Avisen sponsorerede annoncerne. Gartneriet sponsorerede roserne etc. Vi fik minisponsorater og klarede det hele for 50.000 kr. det første år: 2007. Det lykkedes, fordi vi alle sammen troede på det og arbejdede hårdt for det.

Entre på rådhuset; sponsorater via salg af dekorationer etc.: vi fik langsomt mere og mere økonomi.

2010: Kongeligt besøg i Bogense. Billedbladet, Se og Hør etc. Prinsesse Marie døbte den rose, hun og Joachim fik i bryllupsgave, "Bogense". Og så rullede successen for alvor.

Vi har fået LAG-midler i flere omgange.

2016: 10 års jubilæum. Alt lykkedes. Vi kom på budgettet med 250.000 kr. i Nordfyns kommune og blev en del af Nordfyn Kommunes brandingstrategi.

Vi evaluerer de frivlliges oplevelse af festivalen grundigt: vigtigt at sørge for, at de er tilfredse. De bruger deres fritid på det.

Vi må ikke glemme roserne – det er vores DNA. Rigtig mange vil gerne leje boder, og vi sorterer kritisk, fx har tyverialarmer ikke noget at gøre i en bod. Men vi har kunstudstilling, fødevaremarked etc.

Vi henter 100.000 kr. i sponsorater i Bogense by hvert år. Vi laver et salgskatalog med reklamepladser, hvor man så får et skilt med sit logo på nogle bestemte steder.

Vi gør meget ud af at uddanne turistværterne og kører dem rundt på Nordfyn og viser dem, hvad der er lækkert og godt – så guldsmeden etc. kan henvise dem til Gyldenmark Strand.

Per Olesen – direktør Nordfyns Erhverv og Turisme

Vi arbejder meget med digitalisering – så man får automatiske beskeder på mobilen, når man går forbi et bestemt sted i byen.

Vi arbejder med 20 forskellige events hvert år. De drives alle af frivillige, men vi understøtter og søger at løfte, også mht. markedsføring, som er svært at løfte for de frivillige.

WM i cycle cross februar 2019. Bliver afviklet lige uden for døren her. Enorm PR-værdi – bliver vist for 52 mio seere. Vi skal bruge 11,7 mio kr. til at afvikle eventen. 7 mio kr. får vi i of entlige tilskud.

Tyskland, Holland, Belgien, Tjekkiet – mange af de 52 mio senere kommer derfra. Det er vores yndlingsmålgruppe. Der kommer 300 internationale pressefolk, der alle får base i Støberiet.

Vi er er team på 11 personer, og vi er topprofessionelle. Meget tæt samarbejde med kommunen og med de tre handelsstandsforeninger. Vores budget er på 10 mio kr. /år, og 8 mio kr. heraf kommer fra kommunen hvert år.

Per Olsen fortalte herefter om det digitale turistkontor:

Vi har Danmarks største Ipad, hvor man kan klikke sig ind og se hvad der er af tilbud – vi trykker 40.000-45.000 eksemplarer af vores Nordfyn magasin hvert år, og de bliver alle udleveret. Der har ingen problemer været med hærværk etc.

Kl. 8-22 er der åbent uden personlig betjening. Vi måler, at lokalet bliver brugt rigtig meget. 15.000 gæster i alt om året. Storskærme: vi sælger pladsen til vores annoncører. Vi har i sommerhusområdet Hasmark, i Otterup, på bisonfarmen og her – 4 i alt.

I åbningstiden er der altid en af vores turistværter, der rejser sig og spørger, om de kan hjælpe.

Marinaen blev indviet i 1976. Uden den havde Bogense været død i dag. Mange vil gerne ligge inde i kanalen, hvor man har det gamle havnemiljø. Vi har ca. 8000 overnattende gæstesejlere om året.

Deltagerne refleksioner efter besøget i Bogense

Undervejs i bussen blev deltagerne interviewet om de indtryk, de tog med fra Bogense. Nedenfor er kommentarerne samlet tematisk.

Bymiljø og kvalitet

- Man har sat en retning for fx belysning, man sætter restriktioner på, hvordan man istandsætter sine huse. Ingen klamme markiser. Der var ro for øjet. Godt vedligeholdt. hvor kommer pengene fra?
- Kvalitet – det stak hovedet frem alle steder. Der var ingen kompromisser.
- Vi skal have kvalitet i vores byrum! Husejerne har en forpligtelse her.
- En meget indbydende by med mange kvaliteter.
- De formåede at vise deres bykerne på en frisk måde, selv om det var i den gamle stil
- Skiltningen rigtig fin: den vej til torvet etc. Man blev hele tiden ledt et nyt sted hen. De arbejdede også med infotavler, og dem kan vi godt kopiere.
- Deres byrumsmøbler var eminente – dem kan vi også bruge
- Ensretning af trafikken spændende
- Enormt hyggelig by
- God udformning af belægninger
- Den by, man bedst kunne sammenligne med Maribo: ældre bygninger, der minder om husene ved domkirken. De kører meget på deres historie.
- Bænkene integreret med blomsterbed – flot.
- De går meget op i, at det altid skal se pænt ud.

Samarbejde

- Én har en god ide – og så kan de føre den ud i livet (Rosenfestival)
- Godt samarbejde med kommunen: selv om kommunen ikke har støttet økonomisk i starten, fik man indtryk af, at de bakkede op fra starten.
- Dejligt at høre, at Otterup og Søndersø kan arbejde sammen.
- Det er svært for os i Maribo, at Maribo HF og Nakskov HF konkurrerer om samme midler.
- Nordfyns Erhverv og Turisme virker som en rigtig god konstruktion. Godt at arbejde for hele Nordfyn - turisterne er ikke optaget af bygrænser.
- Godt at finde visionen/fremtidsbilledet først, før vi begynder på de enkelte tiltag.
- Helt kanon, at erhvervsforeningen og turistforeningen er gået sammen
- Samarbejde ml kommune og handelsstandsforening fantastisk. Jeg ved, at Lolland Kommune har efterspurgt initiativer og projekter fra handelsstandsforeningen i Maribo – der kommer ingen ansøgninger om penge.
- Erhvervsforening og turistforening slået sammen – oplagt. I Maribo burde handelsstandsforening, turistforening og håndværker- og industriforening gå sammen.
- Professionelle og passionerede kræfter i Bogense

Stolthed og ildsjæle

- Stolt peptalk fra Per Maegaard – fantastisk stolthed! Det er sådan, vi skal tale vores by op!
- Per Maegaard stolt af det, de havde skabt
- Ildsjæle sidder på de rigtige positioner.

- Per Maegaard meget initiativrig – og de var alle gode til at hjælpe hinanden
- vordan finder vi de ildsjæle, der har lyst til at være med?

Havnen og turistinformationen

- avnen rigtig flot.
- Havnen i Bogense fantastisk – hvad kan vi tilsvarende lave i Maribo? Vi er den sø i DK, der har flest øer.
- Gode til at inddrage digitale medier i turistinformationen
- Turistinformationen positiv – interaktiv og åben indtil kl. 22. Og man kan sælge alt med kort.

Events

- Man har fundet nogle gode events, som man bygger videre på.
- Man er blevet ved med at prøve, indtil man fandt det rigtige: rosenfestival.
- Rosenfestivalen meget interessant – de er gode til at bruge det, de har
- Skiltning – kunstneren med de forkert stavede skilte
- Kunne være sjovt at have plakater med lollandsk/falstersk udtale
- De havde 20 events om året – det var imponerende. Mere end os.

Potentialer i Maribo

- QR-koder: med al den historie, der er i Maribo, vil det være oplagt, at man laver historiske film og projekter, og at gymnasiet laver det som årligt projekt.
- Vi har Knuthenborg – kan der laves noget ud fra det?
- Torvet i Maribo skal være indbydende at opholde sig på – lige som man har lyst til at opholde sig på havnen i Bogense. Torvet er et godt og naturligt midtpunkt på "stjernen" i Maribo.
- Finde sin niche – de har fundet deres roser – Saksøbing har deres æblefestival – hvad har vi?
- Vi må brainstorme på, hvad der kan være vores ting i Maribo jf Rosenfestival?
- Vi mangler steder, man kan sidde ude og spise i Maribo.
- vordan inddrager vi ildsjælene? Er vi dygtige nok til det?
- Kommunen kunne godt ansætte tre citymanagere, der tilsammen stod for at løfte Maribo og Nakskov
- Vi fik mange nye ideer til aktiviteter med hjem. Vi kører i ring i Maribo med de samme ting
- Henvise til hinanden – det skal vi lære hinanden (Per Maegaard fortalte om kendskabsture, hvor de tog rundt i kommunen).
- Festivalerne – det skal vi se at have fat i. Maribo skal have en festival. Det kunne være lysfestival: Kaj Munk kommer gående, lukker et vindue op etc.

Deltagerliste – studieturen 3/5 2018

	Navn	Repræsentorer
1	Torsten Bo Jørgensen	Turleder/Strategisk Byudvikling
2	Eva Westerholt	Projektleder/Lolland Kommune
3	Jeanette Richard	Planlægger/Lolland Kommune
4	Trine Kristoffersen	Teamleder/Lolland Kommune
5	Tina Fugl	Maribo Turistbureau
6	Per Hansen	Borger (tidl. butiksejer)
7	Søren Blumensaadt	Nørregade Teatret
8	Jakob Pedersen	JP-Foto
9	Thomas Rasmussen	Business Lolland-Falster
10	Torben Larsen	Folketidendegruppen
11	Birger Christensen	Maribo Handel
12	Johan Emil Thaae Vest	Fritidskonsulent/Lolland Kommune
13	Anne Birgitte Reiter	Domprovst
14	Lis Ekmann	Kunstnerforening
15	Terkel Jakobsen	Bevaringsforeningen
16	Mogens Nilsson	Håndværker- og Industriforeningen
17	Henrik Pedersen	Østergades El
18	Lotte Stryhn Hansen	Tøjeksperten
19	Susana Toro Zapata	Borger (Geolog)
20	Birgitte Ledam	Butik Ledam
21	Sara Deis-Christensen	Projektleder/Lolland Kommune
22	Jakob Olsen	Produktionsskolen
23	Flemming Johansen	Storstrøms Forsikring
24	Jonas Kaspersen	Iværksætter Lolland
25	Mette Aalborg Hansen	Studerende, Maribo Gymnasium
26	Cecilia Lindkvist	Studerende, EASJ
27	Karoline Bruun	Studerende, EASJ
28	Almar Møller	Nørregade Teatret
29	Steen Godske Svendsen	Jyske Bank

Deltagerliste workshop 24. maj

28. maj 2018

Arbejdsgruppe 1: Liv på og ved søen

Trine Kristoffersen	Teamleder/Lolland Kommune
Mathias Møller Matzen	Studerende, Maribo Gymnasium

(Anne Birgitte Reiter gav efter workshoppen udtryk for at hun gerne vil være med i en arbejdsgruppe omkring liv på og ved søen.)

Arbejdsgruppe 2: Østergade

Eva Westerholt	Projektleder/Lolland Kommune
Lotte Stryhn Hansen	Tøjeksperten
Søren Blumensaadt	Nørregade Teatret
Jørgen Keis Hansen	Tøjeksperten
Mette Aalborg Hansen	Studerende, Maribo Gymnasium

Arbejdsgruppe 3: Ungehus/Iværksætterhus

Johan Vest	Fritidskonsulent/Lolland Kommune
Michael Levy Bruus	Maribo Gymnasium
Karoline Bruun	Studerende, EASJ
Cecilia Lindkvist	Studerende, EASJ
Jonas Kaspersen	Iværksætter
Almar Møller	Nørregade Teatret

Arbejdsgruppe 4: Torvet

Jeanette Richard	Planlægger/Lolland Kommune
Gert Mortensen	Teknisk Udvalg
Birger Christensen	Maribo Handel
Helle Lyngø	Larsson Cykler

Arbejdsgruppe 5: Maribos styrker og stolthed - branding

Jytte Harpøth	Sektorchef/Lolland Kommune
Steen Godske Svendsen	Jyske Bank
Lars Stuckert	Advodan
Torben Larsen	Maribo Handel
Lis Ekmann	Kunstnerforening
Vita Kragh Nielsen	Zonta Sydhavsørerne
Terkel Jakobsen	Bevaringsforeningen
Anne Birgitte Reiter	Domprovst

Arbejdsgruppe 6: Organisering og samarbejde

Torsten Bo Jørgensen	Leder af workshop/Strategisk Byudvikling
Tina Fugl	Maribo Turistbureau
Henrik Høegh	Teknisk Udvalg
Mogens Nilsson	Håndværker- og Industriforening
Thomas Rasmussen	Business Lolland-Falster
Flemming Johansen	Storstrøms Forsikring